

Romani CRISS
Centrul Romilor pentru Interventie Sociala si Studii

10 decembrie 2012

CONFERINȚA NAȚIONALĂ
“Protecția și promovarea drepturilor omului
în comunitățile de romi”

Reteaua monitorilor locali de drepturile omului – 10 ani de activitate

In august 2002, pentru prima data in Romania, la initiativa unei organizatii neguvernamentale, a fost creata o retea de monitorizare pentru promovarea drepturilor omului, combaterea discriminarii, abuzului si incalcarilor drepturilor omului in comunitatile de romi.

Gravitatea si multitudinea de situatii de abuz, discriminare si incalcare a drepturilor omului, raspandite in intreaga tara, precum si incapacitatea autoritatilor publice de a articular raspunsuri si reactii care sa descurajeze si sa sanctioneze efectiv aceste comportamente au condus la coagularea unui raspuns civic, a unui mecanism de sprijnire a eforturilor de construire a statului de drept. Această inițiativă a îmbrăcat forma rețelei de monitori locali de drepturile omului.

Inițiativa Romani CRISS a fost sprijinită în anul 2002 de către Fundația pentru o Societate Deschisă – Budapesta și de către Comitetul Catolic împotriva Foamei și pentru Dezvoltare¹, prin programul “Rețea de monitorizare pentru combaterea discriminării împotriva romilor”, implementat în perioada iulie 2002-octombrie 2003.

În urma unui proces de selecție, 10 tineri romi din diferite județe ale țării au fost formați cu scopul de a activa la nivel local ca și monitori locali de drepturile omului. Primele județe în care au activat monitori locali au fost : Satu Mare, Salaj, Cluj, Mures, Botosani, Iasi, Neamt, Galati, Buzau, Dolj, Gorj, Timis, Bucuresti, Constanta si Tulcea. În cei 10 ani, au fost contractați monitori din 31 de județe din România.

Inițial, rețeaua monitorilor locali de drepturile omului a fost alcătuită din organizații române locale, alăturându-i-se, ulterior, și activiști de drepturile omului, neafiliați vreunei organizații anume. În cei 10 ani de activitate, rețeaua de monitori locali a reprezentat nucleul acțiunilor întreprinse de Romani CRISS în domeniul promovării drepturilor omului și al combaterii discriminării.

Membrii rețelei au contribuit semnificativ și esențial la apărarea intereselor comunităților de romi în care activează, reprezentând prezente continue în plan local și având rolul cel mai

¹ Rețeaua monitorilor locali de drepturile omului a fost sprijinită financiar de-a lungul celor 10 ani de activitate de Open Society Institute- Budapesta, Human Rights and Good Governance Program, CCFD Paris - Comité Catholique contre la Faim et pour Développement, Programul PHARE – Consolidarea societății civile în România, Ambasada Germaniei la București și Friedrich Ebert Stiftung.

important in acest domeniu: sustinerea victimelor discriminarii, abuzurilor si incalcarilor drepturilor fundamentale. Ideea ce a stat la baza retelei de monitori a fost imputernicirea locală a activistilor civici care sa conduca la imbunatatirea respectarii drepturilor omului in comunitatile de romi.

De-a lungul celor 10 ani de activitate, Romani CRISS a colaborat cu 58 de monitori. Acestia au beneficiat de cursuri de formare initiala si continua, in domeniul combaterii discriminarii, in general, precum si in domenii specifice, in functie de natura situatiilor de incalcare a drepturilor omului frecvente in anumite perioade de timp: discriminarea in domeniul educatiei, cu precadere segregarea scolara, discriminarea in domeniul accesului la serviciile de sanatate, atingerea demnitatii umane, accesul in locurile publice, s.a.m.d. Cel putin o data pe an, monitorii au avut ocazia sa se reuneasca si sa discute, impreuna cu echipa Romani CRISS, cazurile documentate, stadiul acestora, si sa stabileasca strategiile de interventie in cazuri.

In ceea ce priveste componenta de formare, Romani CRISS a avut initiativa, in 2007, de a crea o comunicare intre monitorii locali si mediatoarele sanitare, realizand, in acest scop, un curs de formare comun, in domeniul monitorizarii situatiilor de discriminare si abuz si orientat in special in domeniul sanatatii.

Reteaua a fost sustinuta nu numai prin procesul de formare initiala si continua, esential de altfel in munca monitorilor. Organizatiile locale in care lucrau monitorii locali au fost imputernicite, prin implicarea acestora in actiuni adiacente retelei. Astfel, monitori din cadrul retelei au fost implicati in procesul de monitorizare a implementarii Ordinului 1540/19.07.07, privind interzicerea segregarii scolare a copiilor romi. Romani CRISS a colaborat cu organizatiile monitorilor in vederea organizarii unor evenimente de tipul celebrarii Zilei Internationale a Drepturilor Omului, Marsul Demnitatii (2011), s.a.m.d. La inceputul activitatii monitorilor, in vederea promovarii in plan local a actiunilor intreprinse in cadrul retelei, au fost organizate mese rotunde locale (18 mese rotunde in cei 10 ani de activitate). Monitori sau asociatii contractate de Romani CRISS in cadrul retelei, au fost implicati in procesul de imputernicire a societatii civile, demarat prin proiecte implementate de catre Romani CRISS si finantate de Uniunea Europeana si de Ambasada Olandei.

Pentru intarirea societatii civile rome, in special in domeniul combaterii discriminarii si promovarii drepturilor omului, 3 asociatii locale au fost create cu sprijinul Romani CRISS, asociatii membre ale retelei : Centrul Tinerilor Romi Amaro Suno (Craiova), Roma ACCES (Constanta) si Asociatia Romii in Europa (Tg. Jiu).

In functie de proiectele care au sustinut activitatea retelei, au existat perioade in care monitorii locali au fost implicati in monitorizarea presei locale. Monitorul care a lucrat in regiunea Bucuresti – Ilfov a fost implicat in monitorizarea cotidianelor centrale. Monitorizarea presei a stat la baza rapoartelor de observare a atingerii demnitatii umane prin presa scrisa, dar a constituit si un mijloc de identificare a unor cazuri specifice de atingere a demnitatii umane, care au fost, ulterior identificarii, instrumentate de catre Romani CRISS (ex. Romani CRISS vs. Marius Tuca, Romani CRISS vs. 24 ore muresene, Romani CRISS vs. Piata de la A la Z).

Un alt tip de discriminare a fost documentat cu precadere la inceputul activitatii retelei : accesul in locurile publice. Cazurile erau identificate atat prin metoda clasica, – monitorului sau echipei Romani CRISS i se semnala un astfel de caz direct de catre victime – fie prin

metoda testingului.² Din pacate, desi acest tip de caz pare specific strict inceputului anilor 2000, aceasta problema este inca de actualitate.

Abuzurile oficialilor responsabili cu aplicarea legii reprezinta un tip de cazuri existente in atentia retelei inca de la inceputul acesteia. Din nefericire, si acest tip de abuz este de foarte mare frecventa si in prezent. Monitorii, precum si echipa Romani CRISS, au documentat 59 de cazuri de abuz al politiei in ultimii 10 ani.

Un caz identificat si documentat in cadrul retelei a constituit punctul de plecare pentru eforturi continue in vederea combaterii segregarii scolare, eforturi care dureaza de 10 ani: in anul 2003, a fost documentata situatia de la Scoala Cehei – Simleul Silvaniei, primul caz de segregare scolară documentat. Ca urmare a acestui episod, a urmat recunoasterea acestui fenomen de catre Ministerul Educatiei, care a adoptat o Notificare pentru interzicerea si combaterea segregarii scolare. Eforturile societatii civile au continuat pana in anul 2007, cand Ministerul Educatiei a adoptat de aceasta data un document legislativ cu caracter obligatoriu: Ordinul 1540/19.07.07. Din 2007 si pana in prezent nu au existat, insa, imbunatatiri semnificative in domeniul combaterii segregarii scolare, implementarea Ordinului fiind inca defectuoasa.

Alte domenii in care s-au manifestat acte de discriminare, abuz si incalcare a drepturilor omului, documentate in cadrul retelei : accesul la locuire (conditii inadecvate de locuire; segregare rezidentiala; rasism de mediu; evacuari fortate); accesul la educatie (ingradirea accesului prin refuzul inscrierii la scoala/gradinita; segregare scolară); accesul la serviciile de sanatate (segregare in spitale; refuz al medicilor de a consulta romi; tratament diferentiat aplicat de personalul medical; neglijenta medicala); atingerea demnitatii umane (discurs public; articole de presa discriminatorii; anunturi imobiliare sau de angajare; discriminare in statistici); conflicte/tensiuni interetnice; infractiuni motivate rasial; discriminare in administrarea justitiei; incalcarea dreptului la libera circulatie.

Reteaua de monitori a reprezentat elementul principal al activitatii Romani CRISS orientata inspre protectia drepturilor omului. Pe langa identificarea si documentarea cazurilor de catre monitori in vederea actiunilor de litigare si asistenta juridica, intreprinse de catre Romani CRISS, situatiile documentate in cadrul retelei au constituit baza pentru actiunile civice si de advocacy, in egala masura.

In prezent, a promova drepturile omului si a lupta impotriva incalcarii acestora este mai dificil comparativ cu cativa ani in urma. Aderarea Romaniei la Uniunea Europeana a scazut presiunea existenta pana in 2007 si interesul fata de problematica drepturilor omului. Donori care sprijineau actiunile de tip *watchdog* si-au retras sustinerea din Romania, ca urmare a aderarii din 2007. Fondurile structurale au ingreunat cu mult dinamica organizatiilor care implementeaza astfel de proiecte. Prin urmare, pentru organizatiile neguvernamentale desfasurarea activitatii in domeniul apararii drepturilor omului este o provocare, la acest moment. In ciuda acestor piedici, cei care au luptat pentru apararea drepturilor omului si combaterii discriminarii in comunitatile de romi, vor continua sa o faca, identificand solutii pentru a raspunde provocarilor.

² Pentru mai multe informatii despre cazurile de acces in locurile publice, vezi publicatia Romani CRISS disponibila la <http://www.romanicriss.org/PDF/Practici%20PozitiveJurisprudenta%20internationala%20privind%20discr.pdf>